herpy

FRØER

Ebenau's Golden Frog

Mantella ebenaui

Mantella ebenaui er en lille, dagaktiv frø fra det nordlige Madagaskar. Den er lysebrun til kobberfarvet på ryggen, ofte med et lyst X-mønster, og sort på siderne, og den bliver 20-26 mm. Arten har en af de største udbredelser i slægten, tåler varme godt og lægger æggene på land nær vand. Der findes kun lidt viden om pasningen af netop denne art.

Familie: Mantellidae

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**20-26 mm** snude-kloak-længde
Levetid	**4-8 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Tørskov og regnskov**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskab	**Ingen** Opdrættede dyr. Vildfangne dyr kan beholde giften længe
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 30 × 30 cm** L × B × H til 4 voksne dyr
Temperatur, dag	**22-26 °C**
Temperatur, nat	**18-21 °C**
Luftfugtighed	**70-100 %**
Vand	**Vandskål** dybde 1-2 cm
UVB	**Valgfri** Ferguson-zone 1
Kost	**Små leddyr (springhaler, bananfluer)**
Holdes	**I gruppe**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Haletudser i vand**
Æglægning	**På jorden**
Æg pr. lægning	**25-30**
Larvetid	**56-70 dage** fra klækning til metamorfose
Larvefoder	**Alger/planter og færdigfoder**
Yngelpleje	**Ingen**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Står på CITES liste II (hele slægten Mantella), så handel over landegrænser kræver CITES-papirer. Køb kun dyr med dokumentation for, at de er lovligt opdrættet eller indført. EU-bilaget er ikke slået op.

Om arten

Mantella ebenaui er en lille til middelstor frø i slægten *Mantella* og bliver omkring 20-26 mm fra snude til kloak. Ryggen er lysebrun, tan eller kobberfarvet, ofte med et lysere X-formet mønster. Siderne er som regel sorte, og benene er grå, ofte let marmorerede i mørkebrunt. Nogle bestande afviger i farven, og deres taksonomiske status er endnu ikke afklaret.

Indtil 2006 blev arten ført som *Mantella betsileo*, og dyr i handlen sælges stadig ofte under det navn. Den egentlige *M. betsileo* var dengang ubeskrevet og hed i litteraturen "Mantella sp. 1". Den oprindelige beskrivelse af *M. betsileo* stammer fra Betsileo-regionen, hvor denne art ikke findes, og derfor blev navnet *M. ebenaui* taget op igen. De to arter ligner hinanden så meget, at de ikke kan skelnes på udseendet alene. Hunnerne er større og rundere end hannerne, som kalder.

Som hos hele slægten sidder der giftige alkaloider i huden som advarsel mod rovdyr. Frøerne danner dem ikke selv, men optager byggestenene fra de leddyr, de æder i naturen, og giften svinder, når dyrene får dyrkede foderdyr. Giften er ikke farlig for mennesker, men huden er følsom, så dyrene bør røres så lidt som muligt. Levetid, vægt og kønsmodenhed er ikke dokumenteret for arten selv; levetiden i boksen er lånt fra andre arter i slægten.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

Udbredelse og levested

Mantella ebenaui findes kun på Madagaskar og har en af de største udbredelser i slægten. Den lever i lavlandet og langs kysterne i den nordlige del af øen og desuden på øerne Nosy Be og Nosy Boraha (Sainte-Marie). Arten er tilpasningsdygtig, og i modsætning til de fleste arter i slægten er den ikke bundet til få, små levesteder.

Arten regnes for ikke truet (LC) på IUCN's rødliste. Hele slægten står på CITES liste II. Vildfangne dyr ses ofte i handlen, mens opdrættede dyr kun optræder sporadisk.

Læs mere: Lovgivning: CITES, EU-bilag og dansk lov Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

> **Oprindelig udbredelse:** Madagaskar.

LEVESTED

Mantella ebenaui lever i lavlandets regnskov og i tørskov, men er også almindelig i forstyrret skov, plantager og åbent land. Den findes alle steder fra uberørt regnskov til mudrede grøfter ved græsningsarealer. På skovbunden holder den sig i løvlaget og under skjul.

Klimaet i udbredelsesområdet er varmt med en tydelig regntid og en køligere, tørrere periode. Slægtens arter er mest aktive i den vådeste tid, fra december til februar, hvor hannerne kalder for at forsvare territorier, og hunnerne æder myrer, mider og andre små leddyr. I den tørre tid er dyrene mindre synlige og lever skjult i løvlaget.

Pasning

TERRARIET

Der findes kun lidt viden om pasningen af *Mantella ebenaui*, og arten har fået lidt opmærksomhed i hobbyen. Rådene her bygger på artens levested og på erfaringer fra nært beslægtede arter, især *Mantella betsileo*, *Mantella viridis* og *Mantella baroni*. Tallene er derfor lånt fra slægten, hvor andet ikke er nævnt.

Mindstemålet til en lille gruppe på fire voksne dyr er 60 × 30 × 30 cm (længde × bredde × højde). Arten lever på jorden, så gulvarealet betyder mest. Bunden bygges med et drænlag og et lag fugtig jord eller langfibret sphagnum dækket af løv og mos. Giv mindst lige så mange skjul som dyr, fx buede stykker korkbark, rødder og løv, så dyrene kan komme ud af syne for hinanden. Hannerne er territoriale, så der skal være plads og skjul nok til, at hver han kan have sit eget område.

Låget skal være tæt, for dyrene slipper ud gennem alle sprækker, men en del skal være net, så luften ikke står stille. Brug ikke havejord med gødning, og skyl planter grundigt for sprøjtegift. Er målet avl, så hold indretningen enkel, så æggene er lette at finde. Arten bør ikke deles med andre arter.

Læs mere: Terrarieopbygning og bioaktiv bund

TEMPERATUR

Fordi arten lever i lavlandet, tåler den varme bedre end mange andre i slægten. Brug 22-26 °C om dagen og 18-21 °C om natten; tallene er lånt fra slægten og tilpasset artens lavlandsklima. Dagtemperaturer over 27-28 °C i længere tid er en risiko, for varmestress dræber hurtigt hos slægtens arter. Hold terrariet væk fra sol og radiator, brug en lyskilde, der ikke varmer, og mål temperaturen i dyrenes højde.

Til avl bruges i slægten en kølig og tør periode, der efterligner den tørre tid, og som efterfølges af mere varme, mere forstøvning og rigeligt foder. Om det virker for netop denne art, er ikke dokumenteret. En fast vinterhvile er ikke dokumenteret.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG FORSTØVNING

Hold luftfugtigheden på 70-100 %. Høj luftfugtighed får dyrene til at vise sig mere. Forstøv med regnvand, osmosevand eller afkloreret postevand hver dag i den aktive periode, så bunden og løvlaget er fugtige, men aldrig vandfyldte. I en kølig, tør periode, der bruges til avl, forstøves sjældnere, og terrariet må tørre mere op. Stillestående luft og konstant våde flader giver bakterier og svamp, og for tør luft tørrer huden ud.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

VAND OG VANDKVALITET

Stil en lav vandskål i terrariet, og hold den altid fyldt. Dybden er 1-2 cm, så dyrene let kan komme op og ned. Brug regnvand, osmosevand eller afkloreret postevand, og skift vandet jævnligt. Padder optager stoffer gennem huden, så undgå sæbe, rengøringsmidler og klor.

LYS OG UVB

Lyset skal passe til planterne, men må ikke varme terrariet. Giv 10-12 timers dag og mørke om natten. Der er ikke dokumentation for, at arten har brug for UVB. Arten er dagaktiv, så en svag UVB-lampe (Ferguson-zone 1) er valgfri, hvis der er skygge og skjul.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Arten er mikrofag og æder små leddyr. Hovedfoderet er bananfluer, springhaler, små isopoder og nyklækkede fårekyllinger. Variér foderet med bladlus, kakerlakunger, termitter og små voksmøllarver, så der ikke opstår mangler. Unger får springhaler og de mindste bananfluer.

Fodr hver anden til tredje dag, og giv så meget, at dyrene har spist op efter et par timer. I kølige perioder kan der fodres sjældnere og mindre. Støv foderet med vitamin- og mineralpulver hver få fodringer og ved hver fodring til unger. Fodr flere steder i terrariet, så svage dyr ikke bliver holdt væk fra maden.

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Arten er sky i fangenskab og gemmer sig meget, men kommer mere frem ved høj luftfugtighed og passende varme. Hannerne er territoriale og forsvarer steder, hvor de kalder, mens hunnerne er mere tilbagetrukne. Uden for yngletiden går dyrene i grupper uden store konflikter. Giv mange skjul og visuelle skærme, så de svagere dyr kan komme væk.

Frøerne bør håndteres så lidt som muligt, da huden er følsom og giften kan irritere slimhinder. Skal et dyr flyttes, så fang det med en plastikæske, og vask hænder bagefter.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hunnerne er større og mere rundkroppede end hannerne, som er slankere og kalder. Hunner kalder ikke, så en frø, der kalder, er en han. Alder ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret. Til avl anbefales i slægten en gruppe med flere hanner end hunner, men par og trioer kan også fungere.

PARRING

Avl i fangenskab er sjælden for arten, og der er ikke dokumenteret en sikker metode. I slægten udløses yngletiden af, at en kølig og tør periode afløses af varme, daglig forstøvning og rigeligt, varieret foder. Hannerne begynder at kalde, og hunnerne bliver runde af æg. Opstillingen holdes enkel, så æggene er nemme at finde. Det er almindeligt, at hunner lægger æg, som ikke bliver befrugtet.

ÆG OG HALETUDSER

Æggene lægges på land i fugtige fordybninger tæt ved vand, fx under korkbark, løv eller en vandskål. Antal æg pr. lægning er ikke dokumenteret for arten selv; tallet i boksen er lånt fra *Mantella betsileo*, og slægtens kuld spænder fra få dusin til over hundrede. Der er ingen yngelpleje. Befrugtede æg bliver tydeligt delt i midten efter nogle dage, mens ubefrugtede bliver misfarvede og skæve.

Æggene graves forsigtigt op med en plastikske og lægges i en tæt, fugtig beholder med højst 5 mm vand i bunden. Efterhånden som haletudserne bryder ud, hæves vandstanden gradvist. I naturen skylles de udklækkede haletudser af regn ud i nærliggende vandhuller. Haletudserne æder fiskeflager, algetabletter, rejepiller, spirulina, dafnier og røde myggelarver. Fodr dagligt og fjern rester med en slange næste dag. Vandtemperaturen er omkring 20 °C.

Læs mere: Opdræt af haletudser

METAMORFOSE

Klæktiden er ikke dokumenteret for arten selv; i slægten bryder haletudserne ud af ægmassen i løbet af omkring en uge. Larvetiden er heller ikke dokumenteret for arten; tallet i boksen er lånt fra slægten, hvor de første haletudser forvandles efter cirka to måneder ved omkring 20 °C, og resten følger i løbet af de næste 4-6 uger. Når forbenene kommer frem, flyttes haletudsen til en beholder med meget lavt vand og javamos, så den ikke drukner. Når halen er næsten optaget, flyttes den lille frø til et enkelt terrarie med fugtigt papir eller sphagnum.

OPDRÆT AF UNGER

Nyforvandlede unger er under 13 mm og har stor appetit. Giv dem springhaler, de mindste bananfluer og nyklækkede fårekyllinger, og støv foderet ved hver fodring. Hold luftfugtigheden høj og terrariet enkelt. Ungerne er mere matte i farverne end de voksne og får den endelige tegning i løbet af det følgende år. Vækst og alder ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for arten.

Sundhed og typiske fejl

Opdrættede dyr er sjældent syge, og problemerne skyldes som regel fejl i pasningen. Vildfangne dyr er mere udsatte:

- Varmestress: for høj temperatur i længere tid kan hurtigt være dødelig. Hold terrariet køligt og ventileret.
- Udtørring: for tør luft eller for lidt skjul får huden til at tørre ud, og dyrene taber sig.
- Dårlig hygiejne: snavset bund og vand giver bakterier og svamp i huden.
- Ensidigt foder: giver mangler og fedme. Variér foderet og brug vitamin- og mineralpulver.
- Vildfangne dyr kommer ofte afmagrede og med parasitter og bør i karantæne i flere uger, før de flyttes til det endelige terrarie.

Ved afmagring, sløvhed, løs afføring eller sår på huden bør man kontakte en dyrlæge med forstand på padder.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.